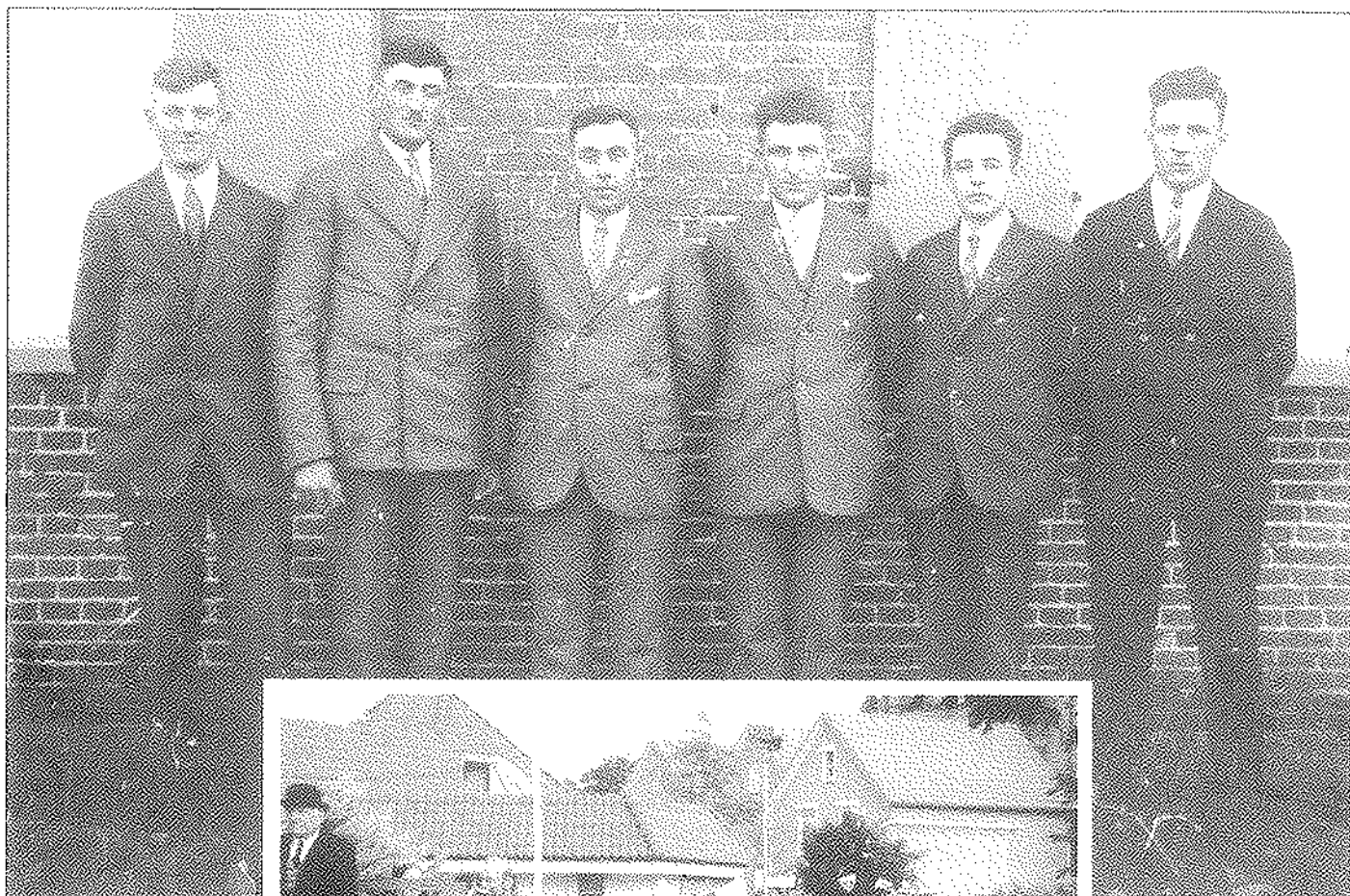

DE ZWERFSTEEN

PERIODIEK ORGAAN VAN DE HISTORISCHE VERENIGING STEENDEREN

Kermiscommissie uit de jaren '30. Vlnr: Hendrik Donderwinkel, Dorus Schut, Dorus Veenhuis, Willem Kempers, Gradus Schootink en Theet Veenhuis.

De Kermisoptocht in het jaar 2002. De Heren hierboven zouden er van genoten hebben.

HVS

Eeuw van de Baakse Kermis

2002/2

ISSN: 1386 - 5943
Oplage: 450
November 2002

Voorwoord

Alle begin is moeilijk. Dit blijkt telkens weer als het gaat om het opstarten van iets nieuws of van zaken waar men nog niet zo bedreven in is. We zijn er dit jaar in geslaagd met 2 Zwerfstenen uit te komen, waar we er 3 gepland hadden, maar voor volgend jaar gaan we er van uit dat we u ieder kwartaal weer een Zwerfsteen van niveau kunnen presenteren.

Door automatisering van ons ledenbestand en daaraan gekoppeld de ledenadministratie is ook de inning van de contributie voor het lidmaatschap per automatische incasso vergemakkelijkt. Ofschoon de meeste leden hebben ingestemd met de automatische incasso, wil ik vanaf deze plaats, onze leden die niet hiervoor hebben gekozen vragen zo spoedig mogelijk uw contributie aan de penningmeester over te maken. Automatische incasso is voor de penningmeester niet alleen minder werk, het geeft ons als vereniging ook een kostenbesparing. Het is daarom, dat ik toch nog eens een beroep op uw medewerking wil doen om de contributie automatisch te laten afschrijven. Mocht u het met een afboeking niet eens zijn, dan kunt u altijd binnen 30 dagen na de datum van afschrijving het geïncasseerde bedrag laten terugboeken bij Uw bank.

Een aantal maanden geleden werd ik gebeld door ons allen bekend lid pater Koekkoek uit Weert, die mij vroeg of de Historische Vereniging Steenderen geïnteresseerd was in een verzameling boeken over de geschiedenis van verschillende plaatsen in geheel Nederland.

Ik was wel benieuwd over welke boeken het zou gaan. Nog geen week later stond pater Koekkoek reeds bij mij aan de deur met een kofferbak vol boeken, welke hij geheel kosteloos aanbood onze vereniging. Ik heb deze boeken in dank aangenomen en beschikbaar gesteld aan onze archiefcommissie. Ik wil ook vanaf deze plaats pater Koekkoek nogmaals hartelijk bedanken voor deze boeken. We waarderen dit gebaar bijzonder.

Regelmatig bereiken mij vragen of er nog 'oude' exemplaren beschikbaar zijn van eerder uitgekomen Zwerfstenen. Onze secretaris heeft een keurig lijstje gemaakt van welke nummers er nog exemplaren beschikbaar zijn. Als u hierover meer wilt weten; zij

kan u precies aangeven wat er nog is en u informeren over de kosten hiervan.

Tot slot wil ik u veel leesplezier toewensen met het artikel over 100 jaar Baakse Kermis en u tevens attenderen op onze volgende ledenbijeenkomst op maandag 25 november. Het jaar 2002 zit er al weer bijna op. Ik wil graag van de gelegenheid gebruik maken u alvast hele fijne feestdagen toe te wensen en een voorspoedig 2003.

*Wim Achterkamp,
Voorzitter Historische
Vereniging Steenderen*

Van de redactie

Dit nummer is geheel gewijd aan het eeuwfeest van de Baakse Kermis. Een degelijk gedocumenteerd verhaal dat vol staat met wetenswaardigheden en leuke anekdotes. Leo tho Neijenhuijs heeft er veel werk van gemaakt. Maar met veel plezier, want hij vertelde dat hij dikwijls 'schuddebuikend van de pret' met de materie is bezig geweest. Veel meer valt er over dit nummer eigenlijk niet te vertellen. Dus: veel genoeg met de kermisavonturen van de auteur!

Wim de Lange

Oproep

Niet alle redactieleden beschikken over onbepaalde vrije tijd. En toch zal De Zwerfsteen in vrije tijd gemaakt moeten worden. Om toch aan gedocumenteerde verhalen te komen vragen we hulp van de leden/lezers van ons blad.

De opzet is dat een redacteur met behulp van één of meer leden over bepaalde onderwerpen informatie kan verzamelen om die uit te diepen en te ordenen.

Wie van de leden/lezers voelt er voor (en heeft tijd beschikbaar) om op die manier nader betrokken te raken bij De Zwerfsteen?

Nadere informatie (over een groslijst van onderwerpen bijvoorbeeld) bij:

**Wim de Lange
Weth. Massinkstraat 3
7227 DB Toldijk
Tel. 0575 452870**

De Zwerfsteen" is de kwartaaluitgave van de historische vereniging der gemeente Steenderen. Oppericht d.d. 1 juni 1992.

BESTUUR:

voorzitter:
Wim Achterkamp
Bronkhorsterweg 32
7221 AC STEENDEREN
Tel. 0575 - 45 17 47
Fax 0575 - 45 09 66

sekretaris:

Roos Meulstege-Quintelier
Bakerwaardsweg 13
7226 LR BRONKHORST
Tel. 0575 - 44 11 65

1e penningmeester:

Fred v.d. Mije
Hofstraat 4
7223 LR BAAK
Tel. 0575 - 44 18 06

leden:

Wim Knaake
Harmen Addinkstraat 20
7221 BG STEENDEREN
Tel. 0575 - 45 17 76

Wil Kleine Haar

Dr. A. Ariënsstraat 7
7221 CA STEENDEREN
Tel. 0575 - 45 05 09

Bertus Rietberg

Hoogstraat 23
7227 ND TOLDIJK
Tel. 0575 - 45 20 04

EINDREDAKTIE:

Wim de Lange
Weth. Massinkstraat 3
7227 DB Toldijk
Tel. 0575 452870
Email: wimdelange@zonnet.nl

CONTRIBUTIE:

De contributie is m.i.v. 2002 vastgesteld op €15 per huisadres
Bankrelatie:
Regiobank Steenderen
Bankrekening nr. 68.52.89.710
t.n.v. de Historische Vereniging Steenderen.

Wij verzoeken U bij lidmaatschap-opgave gelijktijdig de contributie over te maken. Uw betalingswijze is tevens de garantie dat U in het ledenbestand bent opgenomen.

Vormgeving en druk:

Doetinchem Tel. 0314 - 37 25 48

Eeuw van de Baakse Kermis

door Leo tho Neijenhuijs

Stilstaand bij het eeuwfeest, mag gerust verondersteld worden dat de Baakse Kermis ofwel de "Boakse Karmse" behoort tot de oudste kermissen van Nederland. Toch wel een bijzondere prestatie voor een betrekkelijk kleine dorpsgemeenschap die de drie dagen durende activiteiten geheel zelf bekostigt. Dit gebeurt door giften van de Baakse bevolking (ook buiten Baak wonend) en bedrijven. Deze 100 jaar zijn door zowel de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) als de Tweede Wereldoorlog (1940-1945) natuurlijk niet geheel ononderbroken geweest, omdat op last van B&W van Steenderen de kermisvieringen werden geschorst. Kermis is een echt volksfeest in Baak en het is eveneens opmerkelijk dat, daar waar de kermisexploitanten wegens de geringe inkomsten hun standplaatsen opzeggen en weg blijven, zij voor Baak in de komende vijf jaar een uitzondering maken. Een duidelijk publiekstrekend evenement dus van waaruit zij nog steeds een redelijk inkomen kunnen trekken.

Wat mij als buitenstaander bij dit "volksfeest" opviel, was dat de spelactiviteiten die gehouden worden voor de Baakse bevolking - van jong tot oud - eigenlijk nog heel "ouderwets" waren en dus een oude traditie moesten kennen. Ook voor bepaalde kermisattracties, zoals de draaimolen, geldt dit

zelfde fenomeen. Hoe zagen de kermissen er in het verleden uit, hoe vermaakte men zich er en wat was de oorsprong van de kermissen eigenlijk? Om met die laatste vraag te beginnen, er bestaan drie verklaringen over de oorsprong van de kermissen.

Kermisoorsprong

Ten eerste: De kerstening van een heidens gebruik. Veel kermissen vallen in het najaar wanneer de oogst wordt binnengehaald, en er feestgevierd wordt. Bij de opkomst van het christendom zou de kerk deze feesten hebben ingepast in het christelijke cultuurpatroon. Opmerkelijk is hierbij dat de Baakse Kermis altijd in de eerste dagen van de oogstmaand (oktober) gevierd wordt, wat ons direct op de tweede verklaring brengt.

Ten tweede: De jaarlijkse terugkerende inwijding van een kerk en/of naamdag van de schutspatroon die met een mis werd herdacht. Deze herdenkingen werden druk bezocht vanwege de *aflaten* die dan werden verleend. De concentraties van mensen die hierdoor ontstonden bleken voor handelaren erg aantrekkelijk. Markt en kermis werden op deze wijze verenigd.

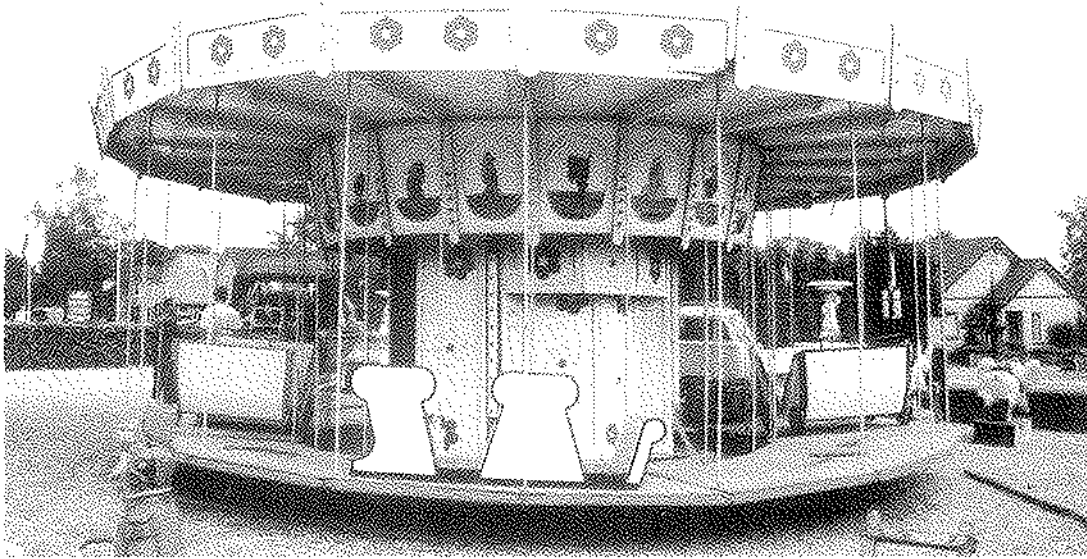
Ten derde: De laatste theorie legt de oorsprong van de kermis bij de vrije jaarmarkten. In de Romeinse tijd verleende de keizer het recht op het houden van een vrije jaarmarkt. In de Middeleeuwen vervulden zij een belangrijke rol en deze markten trokken grote mensenmassa's aan. Deze markten zouden uitgroeid zijn met feesten waar een kermis niet bij ontbrak.

Hierbij moet wel vermeld worden dat het lang niet altijd mogelijk is om het ontstaan van een kermis na te gaan, omdat b.v. kermissen met een kerkelijke oorsprong vaak van datum veranderden. Daardoor was er b.v. geen overeenstemming meer met de vaste data waarop de inwijdingsmis van een kerk werd gehouden.

Uit de band springen

Het kermisfeest bleef echter een vermaaksfeest en men kon er uit de band springen. Een typisch door de R.K.-kerk toegestane en verleende vrijheid, die na de Reformatie in de 16e eeuw door de "gereformeerde" kerken werd afgekeurd en - zoals wij verder in dit artikel zullen zien - fel en met succes door

Op geen enkele kermis mag de draaimolen ofwel de carrousel ontbreken. Ook in Baak bijna altijd aanwezig.

hen werd bestreden. Maar voor het zover was, hoe vermaakte men zichzelf op de kermis?

Het is bekend dat tussen 1860 en 1880 de kramen werden verdeeld over voedsel en goederen. Het aanbod van de goederenkramen bestond o.a. uit galanterieën, kinderspeelgoed, linnengoed, "florentijnsch marmel" optische instrumenten, handschoenen, gipsbeelden e.d. De voedselkramen verkochten o.a. wafels, poffertjes, koek, suikergoed en andere zoete versnaperingen. Daarnaast gerookte paling, "zuur en ijeren", likeuren en natuurlijk bier, zeer veel bier. Er werden behendigheids spelen georganiseerd voor de jeugd zoals koekhappen, ringrijden, mast klimmen en vogelschieten. En hier zien we de vele, nog steeds herkenbare, overeenkomsten zoals de wafels (en niet te vergeten oliebolletjes e.d.), het suikergoed (de vele soorten snoep die nog steeds te koop aangeboden wordt), de gerookte paling etc., etc.

Over het bierdrinken en het andere "geestelijke" vocht, zal ik het hier niet hebben, want dat is wel even een ouder gebruik dan sinds de kermissen. Waarschijnlijk even onuitroeibaar als de kermissen zelf.

Carrousel

Spelen zoals het koekhappen, ringrijden en vogelschieten worden, net als de kermisversnaperingen, nog steeds in traditie gehouden en moeten toch wel zo'n 150 - 200 jaar (en misschien wel langer) in gebruik zijn. In

ieder geval zijn o.a. deze tradities in Baak, tijdens de kermis, nog steeds in gebruik.

In een later stadium komt hier ook nog het mechanische vermaak bij, zoals het carrousel dat op geen enkele kermis mag ontbreken. In 1876 wordt b.v. in Zutphen het nieuwste van het nieuwste op dit gebied gepresenteerd, n.l. de "vélocipède". Ook hoorden er bij de kermis schietspelen, karikatuurspiegels, kosmorama's en rariteitenkabinetten. Daarnaast zaken als de "onbrandbare man", een "kleine persoon", een "electricien machiene" etc., etc. De panorama's waren ook populair omdat het de mensen de gelegenheid bood om meer van de wereld te zien, zoals "De Slag om Waterloo", Californië en vele andere "wereldbeschouwingen". Voor wij terugkeren naar de "Boakse Karmse" nog even dit. In 1866 brak er een cholera-epidemie uit in Nederland en uit gezondheidsoverwegingen werden door de gemeentelijke overheden de kermissen geschorst, o.a. in Den Haag, Amsterdam en Rotterdam. En zie hier, ook de kermis in, met name, Bronkhorst werd genoemd, waaruit de conclusie getrokken mag worden dat ook in Bronkhorst heel lang een "eigen" jaarkermis heeft gefloreed.

Om een duidelijker historisch perspectief over kermissen in het algemeen en de Baakse kermis in het bijzonder te krijgen, is het eveneens van belang iets te weten over de "kermisafschaffing" die tijdens de Reformatie in de 16e eeuw al werd ingezet.

De Kermisafschaffing

Zoals eerder vermeld in dit artikel, na de Reformatie in de 16e eeuw heeft de protestantse kerk zich ingezet voor afschaffing van de kermis. Vóór de Reformatie was het uiterlijke vertoon gedurende kerkelijke plechtigheden (méér dan 50 feestdagen per jaar, náást de zondagen) zeer groot. Processies, maskerade's, realistische uitvoeringen van het passiegebeuren, mysteriespelen en kermissen maakten de geloofsbeleving voor de gewone man begrijpelijk. Toen echter de Reformanten de overhand hadden gekregen, werd al dit uiterlijk vertoon afgewezen. Netjes gezegd werden de beelden uit de katholieke kerken verwijderd en de Rooms-katholieke erediensten verboden (de beruchte beeldenstorm dus). De toenmalige "gereformeerde" kerk trok fel van leer tegen het rooms-katholieke geloof en zag de roomsche hiërarchie als volgt: "de vrouw op het scharlakenrood beest, dat vol was van namen der godslastering en had zeven hoofden en tien hoornen en was bekleed met purper en scharlaken en had in hare hand een gouden drinkbeker vol gruwelen en was dronken van het bloed der heiligen en die de inwoners der aarde dronken maakte met den wijn harer hoererij".

De roomse plechtigheden werden daarom afgewezen. De kermis werd dan ook ten strengste afgekeurd en gezien als een heidens feest, dat ere bracht aan "opgeworpen santen en santinnen" en "onbeschaemdelijk in het midden van het licht des Evangelies den naem van den Misgodt op haer voorhoofd droeg". Het waren "gantsch onnutte occasien der verroeckeloosinge van veele siele".

Kermis afschaffen? Brrr...ik moet er niet aan denken!

delijk haar religieuze betekenis verloren, maar zij bleef bestaan omdat haar rol in de handel nog steeds groot was. En daarbij kwam dat, zolang de lokale overheden financieel belang hadden bij de kermis, de protesten van de protestante kerken genegeerd werden. Hier kwam ten tijde van de Verlichting (de 18e eeuw) echter verandering in. In deze periode komen onder invloed van de gebeurtenissen in Engeland en Frankrijk nieuwe ideeën op. Deze ideeën over opvoeding, moraal, wetenschap en politiek sloegen aan bij met name de burgerij die zich als groepering ontworstelde aan de invloed van stadhoudersgezinden en regenten (de Bataafse Republiek). Gelijkheid van mensen en het creëren van een rechtvaardige samenleving, daar ging hun aandacht vanaf nu naar uit. De mens behoorde een nuttig burger te zijn en verstandelijke afstomping, morele verwildering en een ongezond leven moesten ingevuld worden voor zedelijk levende burgers. Uitbreiding van wetenschap en kennis was o.a. een middel om de armoede uit de samenleving te weren.

Nieuwe ideeën over opvoeding, moraal, wetenschap en politiek sloegen aan bij met name de burgerij.

Aan banden leggen

Het aan banden leggen van de feestelijke plechtigheden zou voorlopig nog niet zo'n vaart lopen. Immers het volk was zeer gesteld op die gebeurtenissen die de dagelijkse sleur kon verbreken. De kermis had uitein-

Ideeën van de Verlichting

In deze periode was de Nederlandse economie verslechterd en het verval van de actieve goederenhandel, het gedeeltelijk opdrogen van de traditionele bronnen van bestaan en het stagneren van meerdere takken van nijverheid, veroorzaakte een tekort aan arbeidsplaatsen, waardoor een chronische werkloosheid ontstond.

De ideeën van de Verlichting maakten daarvoor een actieve bemoeienis met de onderste lagen van de bevolking voor het eerst mogelijk. In een Verlichte Samenleving hoorden

pauperisme en verwilderde mensen niet thuis. De Nederlandse belichaming van dit sociaal optimisme was de in 1784 door dominee J. van Nieuwenhuyzen opgerichte "Maatschappij tot Nut van 't Algemeen". Het is uiteindelijk deze Maatschappij, in samengaan met de protestantse kerken, die het lukt om in de 19e eeuw en het begin van de 20e eeuw tot een kermisafschaffing te komen. Via het oprichten van volksbibliotheken en de uitgaven van geschriften, hoopte men de gewone man te helpen tot een hogere ontwikkeling te komen. Maar pas vanaf 1820 wanneer men volksvoordrachten gaat houden en prijsvragen instelt, die elk jaar in de Algemene Vergadering beoordeeld worden, komen de anti-kermisinstrumenten los. Daar komt nog bij dat de winkelier (de kleine middenstand) rond 1850 in een weinig rooskleurige toestand terecht komt. Economisch gaat het slechter en met name de winkeliers uit de kleinere gemeenten ondervonden veel concurrentie van goed gesorteerde winkels in de grotere steden en van rondtrekkende kramers. De jaarmarkten en kermissen ondervonden veel last van de uitbreidende assortimenten in de winkels. In Gelderland nemen zij dan ook af, behalve de markten die zich specialiseerden in b.v. de verkoop van vee (aan een vergelijk met het heden kan men nauwelijks ontkomen). M.a.w. de tijd is rijp om de zedenbedervende invloed van de kermis aan te pakken.

'Vatbaar voor 't genot'

Een van de prijsvragen van " 't Nut" ging in 1866 over de kermis en de prijswinnende inzending was van ene F. Nagtglas. Hij ging in op o.a. het "verbeteren van de zeden des volks" en beschouwde de kermis als hinderpaal voor veredeling van volksvermaken en wat de kermis aan goeds had voortgebracht was verdwenen. Daarbij lieten de kermisnachten tonelen zien "waarbij ieder met walging en ontzetting vervuld wordt. Men zou er bijkans aan wanhopen, of die door zedelooze liedjes schor geschreeuwde dronken menigte wel vatbaar was voor 't genot van edelen uitspanningen". Daarenboven hadden kermissen hun bestaansrecht verloren vond hij, want jaarmarkten waren niet meer nodig door de toegenomen ontwikkeling der maatschappij en de verbeterde communicatie. In 1871 concludeerde Nutslid Hees dat de kermis nog even zedenbedervend is als altijd. "Bij 't zien van de laffe toneelstukjes, de wanstaltige spelingen der natuur en de halsbrekende toeren waarop de kermis 't volk onthaalt, bedekt het schoonheidsgevoel het

gelaat". Zutphen bleek een van de voorlopers in het afschaffen van de kermis, niet zo verwonderlijk natuurlijk, aangezien slechts 14% van de bevolking Rooms-katholiek en 73% Protestant was. Dat Zutphen uiteindelijk de eerste stad in het oosten van het land was die tot afschaffing van de kermissen is overgegaan, moge dan ook geen verbazing wekken. Zeker niet indien U het uitgebreide anti-kermisartikel leest van 30 mei 1872 uit de Zutphense Courant, waaruit ik u een gedeelte niet wil onthouden:

Oberons Hoorn

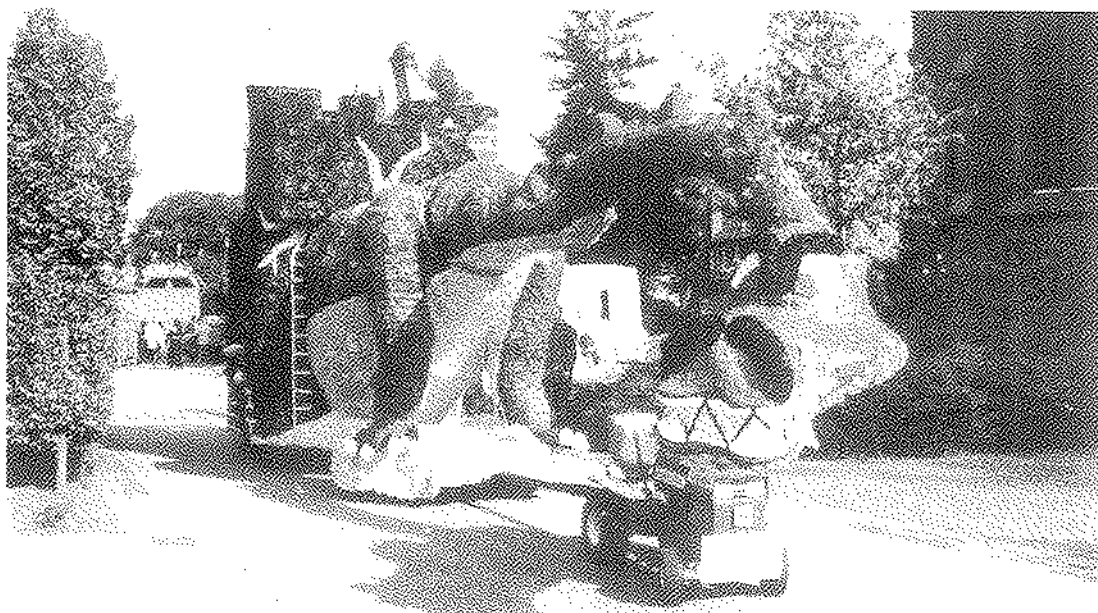
"Iets van de wonderkracht van Oberons hoorn schijnt in de ontstemde kermisinstrumenten te zijn overgegaan. Men ziet in de kermis de groote moordenares van schoonheidsgevoel en zedelijkheid, o ja: maar zoodra haar rauwe tonen zich laten hooren, doet alles mede, zonder onderscheid van rang af, stand of gezondheid of ouderdom'. Gaarne zou men zich aan het bacchanaal onttrekken, maar de best gemeente pogingen daartoe mislukken. Door een onweerstaanbaren aandrang wordt men genoodzaakt zich te werpen in de universeele warreling: c'est plus fort que nous. Voor wie met aardsche goederen gezegend zijn, is deze algemene razernij, deze officieele bevordering van den wansmaak en van de ongebondenheid, meestal niet zoo bijzonder schadelijk. Zij hebben in de regel genoeg van de wereld gezien, om het meeste van wat hun te aanschouwen wordt gegeven met een glimlach voorbij te gaan, en zullen in den woesten tuimel altijd nog een zekere matiging in het oog houden. Maar voor de minder vermogenden, den kleinen burger en den werkmán, is de kermis een wezenlijke ramp. Zij weten van geen matiging, maar willen met volle teugen genieten. Hun gebrekkig gevoed lichaam is tegen deze aansenschakeling van uitspatting niet bestand, en zoekt in den sterken drank telkens nieuwe opwekking. Door den kermisroes bevangen, swieren zij langs de straten, terwijl de prostitutie op hun vrouwen en dochters loert. Waarom zouden zij zich niet aan het vermaak overgeven? Een deel van hun zuur verdiend loon, toch reeds ontoereikend om in hun dringendste behoeften te voorzien, wordt hun immers het geheele jaar door onthouden, om hun tweemaal 's jaars, met kermis en met Nieuwjaar, als een aalmoes te worden toegeworpen. Zij hebben nu geld, hun gegeven in deze onwaren vorm eener onverdiende milddadigheid: wat natuurlijker dan dat zij het verteren?"

“Maar voor de minder vermogenden, den kleinen burger en den werkmán, is de kermis een wezenlijke ramp. Zij weten van geen matiging, maar willen met volle teugen genieten.”

Vele kermissen worden uiteindelijk afgeschaft en in 1920 geeft een door de Raad van Groningen opgesteld rapport (uitgevoerd door de Nederlands Hervormde Kerk en de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen) een overzicht van deze afschaffingen in 250 Nederlandse gemeenten. En

nog steeds zijn er gemeenten in Nederland, vóoral die onder gereformeerde invloed staan, waar kermissen zijn verboden. Ook heeft de z.g. zondagsrust hier duidelijk mee te maken en tot 1965 blijkt dit zijn weerslag te hebben op de Baakse kermis, zoals wij in het volgend overzicht zullen zien.

De Boakse Karmse

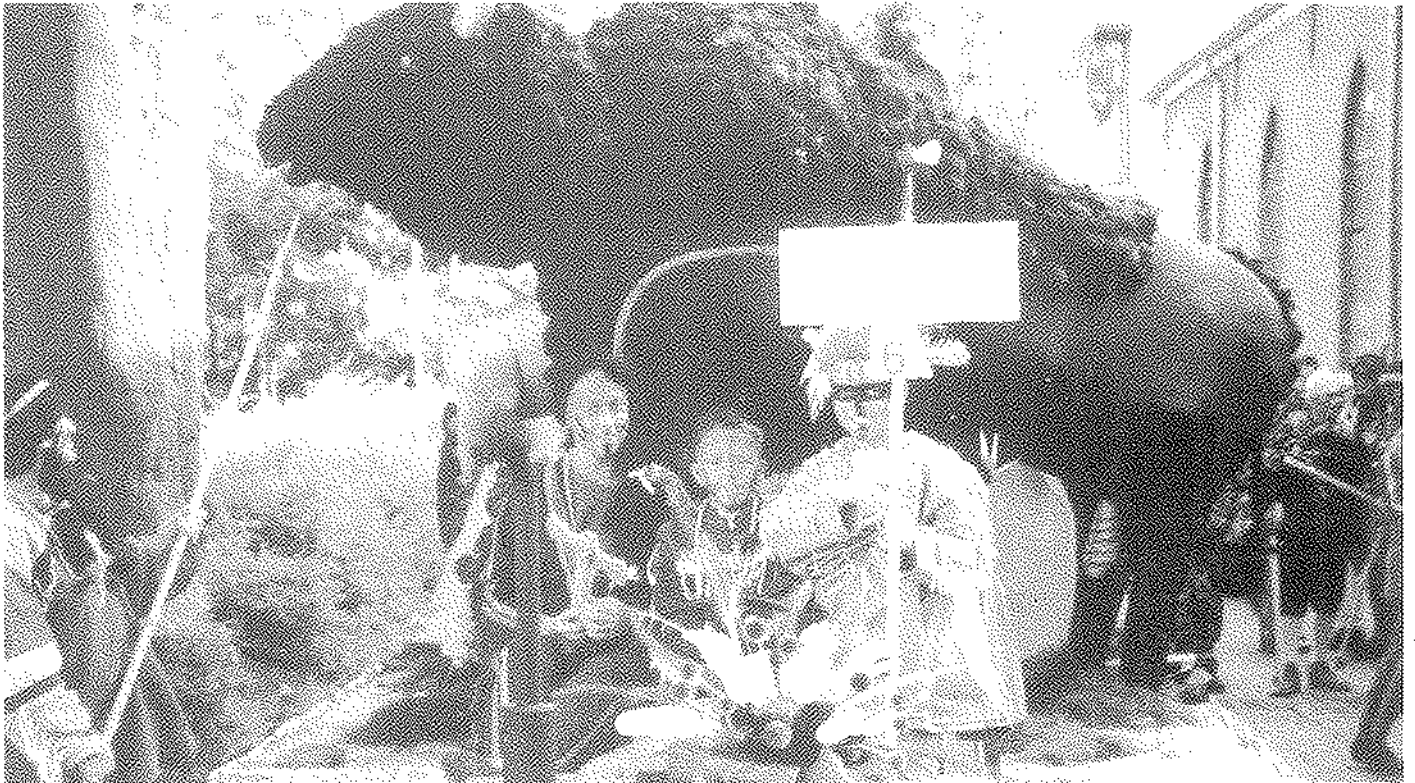

Rond de helft van de 19e eeuw worden door de toenemende druk om kermissen te verbieden, de plaatselijke kermisfestiviteiten vaak vervangen door de z.g. Oranjefeesten. Dit gebeurde door het opkomend nationalisme (na de Franse bezetting) en het mede daardoor oprichten van Oranjecommissies. Immers, het koninklijk huis werd populairder na deelname aan de Slag bij Waterloo. De Oranjecommissies verzorgden diverse festiviteiten rondom allerlei gebeurtenissen die plaatsvonden in het Koningshuis, zoals kroningen, geboorten, jubilea e.d. Door al dat georganiseer van feestelijkheden, komt waarschijnlijk ook de kermis langzaam weer in zicht, zoals het organiseren van een draaimolentje voor de kinderen, een gebak-kraampje, enz., enz. en vervolgens is het weer.....KERMIS.

Het is dan ook niet toevallig dat in de vele Oranjecommissies eveneens Kermiscommissies

*De wagens werden in de loop der jaren ingewikkelder.
Foto van de 'Drukenwagen 2002'*

worden opgenomen. Zoals in Baak deze commissie officieel "de Kermis- & Oranjecommissie" heet. Het is deze commissie dus die ook dit jaar weer het 100-jarige kermisfeest organiseert. Maar waarschijnlijk is de Baakse kermis veel ouder dan 100 jaar. Helaas is het nog nauwelijks te achterhalen wanneer men weer is begonnen met de kermis, echter door het vinden van een kermisvlag uit 1902 is men veiligheidshalve uitgegaan van deze datum. Hoe dan ook, men blijft verstokt aan de kermisviering, maar krijgt tot 1966 nog steeds te maken met een uitvloeisel van "de kermisafschaffing" n.l. de zondagsrust! O.a. dankzij de inzet van "de Nederlandse Vereniging tot Bevordering van de Zondagsheiliging" uit Ede is het niet toegestaan om op zondag kermis te vieren. Ook wettelijk was e.e.a. zo geregeld, waardoor uiteindelijk de Baakse kermis zelf dreigde opgeheven te moeten worden.

Veranderingen

Want wat was (en is) het geval. In Baak is het traditie om op zondag een optocht te houden met sierwagens, versierde fietsen voor de kinderen en begeleid door diverse muziekkorpsen en voorafgegaan door de de Baakse Vendeliers. Deze goed georganiseerde en leuke optocht trekt enorm veel publiek aan uit o.a. de omliggende gemeenten en Zutphen. Tot 1964 ging het publiek na afloop weer naar huis, immers de zondagsrust moest geheiligd worden, dus verdere kermisactiviteiten waren niet geoorloofd. In 1964 besloot het toenmalige bestuur van de kermiscommissie, bestaande uit de heren Herman Hendriks (voorz.), Henk Peters (secr.) en Gradus Berns (penningm.), om te proberen hier verandering in te brengen. Op 17 oktober van dat jaar wordt een brandbrief verzonden aan het College van Burgemeester en Wethouders der gemeente Steenderen. Zij verzoeken hierin om "het openstellen van de vermakelijkheden op kermiszondag" en, heel opmerkelijk, "dat de commissie de kermis zelf mag exploiteren". Het antwoord hierop is vooralsnog negatief, maar "ten aanzien van de mogelijkheden, vóór 1966 zullen B&W zich nader beraden en bevorderen, dat tijdig een beslissing wordt genomen". Ook wordt de brief aangehouden tot een volgende Raadsvergade-

ring. Een jaar later, op maandag 4 oktober 1965 bij de opening van de volksvermakelijkheden, volgt een gesprek met burgemeester J.J.A. Kruijff, pater B. Bouwhuis, Mr. Dr. W.B. Helmich ("kasteelheer"), A.G. Herfkens (kastelein) en het bestuur van de kermiscommissie. Op 7 oktober volgt naar aanleiding van dat gesprek een volgende, uitgebreide brief waar nader wordt ingegaan op de beweegredenen. Als belangrijkste wordt gesteld: "dat wij met de oude opzet geen financiële middelen bijeen krijgen om de viering staande te houden. Kunnen wij de vermakelijkheden zondag's openstellen en mogen wij zelf de kermis exploiteren, dan is er via de transacties een mogelijkheid wat te kunnen incasseren. De zo traditie geworden optocht van de zondag dreigt verloren te gaan, daar wij niet wat te bieden hebben om dit onderdeel te animeren. Wordt de zondag opengesteld dan kunnen wij ook de enorme belangstelling van buitenaf, die er telken jare is, opvangen en wat bieden". Aangezien het College van B&W geen uitbreiding wil van de kermis, wordt in deze zelfde brief gepleit voor openstelling van de kermis op zondag van 15.00 tot 22.00 uur in ruil voor de zaterdagavond. B&W leggen deze brief uiteindelijk voor aan de Raadsvergadering van 15 december met het verzoek akkoord te willen gaan met de gevraagde openstelling op kermiszondag.

'Een optocht met sierwagens' is nog steeds aan de orde als in Baak kermis wordt gevierd. Deze prachtige buffehwagen trok dit jaar (2002) veel aandacht

Wel of niet op zondag?

In een schrijven van 10 januari 1966 laat de Gemeente weten dat de beslissing wordt aangehouden door de Raad met de aantekening dat de kermiscommissie zou aantonen dat de meerderheid van de Baakse bevolking, vóór openstelling is van de kermis op zondag. Op 11 januari ligt er al een "opgesteld schrijven" met een te tekenen "wel/niet formuliertje" bij de Baakse bevolking in de bus, met de mededeling dat dit formulier voor 23 januari weer wordt opgehaald. In een schrijven van 31 januari laat het bestuur van de kermiscommissie weten aan het College van B&W, dat er 218 formulieren verzameld zijn. Voorstemmers waren 211 bewoners, tegen 6 en 1 blanco. Dit schrijven wordt weer door B&W voorgelegd aan de Raadsvergadering, nr. L/1966 onder punt 13, waarbij niet verzuimd wordt "een in verband met deze aangelegenheid ingekomen schrijven van de Nederlandse Vereniging tot Bevordering van de Zondagsrust en de Zondagsheiliging" ter inzage bij de stukken te voegen. Dat uiteindelijk, na anderhalf jaar een positieve

Beeld van de kermisviering in 1965: de 'Paters' zijn druk in de weer. Boven zijn ze bezig met 'laden' Hieronder is één van hen reeds begonnen met 'lossen'

Kermis in Baak behouden gebleven dankzij de vechtlust en inzet van de toenmalige kermiscommissie.

beslissing is genomen door de Gemeenteraad van de gemeente Steenderen moge duidelijk zijn, want na de zondagsoptocht begint de kermis tot op heden pas echt. Alhoewel..... zaterdagavond roert het ook al, maar dat is de voorpret moet u maar denken. Maar er mag best even stil gestaan worden bij het feit, dat dankzij de vechtlust en inzet van de toenmalige kermiscommissie, de kermis in Baak behouden is gebleven.

De Kermiscommissies

Opvallend is, dat vele bestuursleden vaak uitzonderlijk lang actief zijn geweest. Zonder persoonlijk gewin, puur zich inzetende voor de Baakse gemeenschap. Genoemd mogen worden de heer Herman Hendriks, 40 jaar bestuurslid waarvan 25 jaar als voorzitter. De heer Harry Hermans,

40 jaar bestuurslid, de heren Henk Tannink en Wim Willemsen 25 jaar en de heer Hein Schooltink 34 jaar. De bescheidenheid van de huidige secretaris de heer Aloys Schut, die momenteel 24 jaar in het bestuur zit en weer zijn vader, de heer Dorus Schut is opgevolgd, spreekt voor zich.

"Ik doe dit niet voor eigen belang of voor een "lintje", want dat wil ik helemaal niet. Ik heb mij ten dienste van onze gemeenschap gesteld en daar hoeft ik geen beloning voor!" De heer Schut trekt zich terug om een nieuw jong bestuur te ondersteunen dat weer nieuwe ideeën heeft. En in dit bestuur zitten voor het eerst in 100 jaar vrouwen, n.l. de dames Joke Schottert en Lidy Berendsen die zich dus de eerste vrouwelijke bestuursleden van de kermiscommissie Baak mogen noemen. Inmiddels zijn natuurlijk de nodige mensen overleden, maar mede dankzij hun inzet en die van het huidige bestuur en de vele belangeloos meewerkende inwoners van Baak, is de kermis nog steeds een jaarlijks terugkerend vermaaksfeest van belang.

